

Plavi svijet Institut za istraživanje i zaštitu mora,
Podružnica Vis

Godišnji izvještaj o radu za 2017.

Plavi svijet Vis
Gurnji put 14
21485 Komiža
www.plavi-svijet.org

Komiža, prosinac 2017.

Plavi svijet Vis je korisnik institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva za stabilizaciju i/ili razvoj udruge

1 Istraživački projekti

1.1 Procjena povezanosti zajednica dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) u Natura 2000 područjima sjevernog i srednjeg Jadrana

Drugi dio ovog projekta koji je bio predviđen za 2017. godinu obuhvaćao je tri aktivnosti (obrada podataka, izrada završnog izvješća i vrednovanje projekta) koje su uspješno ostvarene. Obrada podataka provedena je u cijelosti, tj. svi prikupljeni podaci i fotografije temeljito su obrađeni kako bi se omogućilo njihovo korištenje za izradu završnog izvještaja kojim se objedinjuju rezultati istraživanja. Korištenjem načinjenih fotografija za usporedbu pojedinih životinja metodom fotoidentifikacije, uspješno smo utvrdili broj opaženih jedinki u zabilježenim skupinama životinja što je osnovna informacija iz koje se izvlače svi ostali relevantni parametri za praćenje zajednice. Zatim je izrađeno završno izvješće koje objedinjuje kratki opis korištene metodologije, detaljni prikaz rezultata terenskih istraživanja te opis njihova značenja za praćenje zajednice dobrih dupina kao i preostale značajke provedbe pojedinih aktivnosti u sklopu projekta. Provedeno je i interno vrednovanje projekta u kojem smo se osvrnuli na tijek projekta i sve relevantne čimbenike koji su utjecali na uspješnost provedbe predviđenih aktivnosti.

Završetkom ovih aktivnosti ostvarili smo glavne ciljeve predloženog projekta:

- prikupili smo podatke o prisutnosti dobrih dupina i drugih vrsta kitova u odabranom području istraživanja u okolici otoka Visa koji uključuju broj životinja i sastav opaženih skupina, lokaciju i ponašanje, antropogene interakcije kao i ostale relevantne informacije koje doprinose kontinuiranom praćenju stanja lokalne zajednice dobrih dupina
- istraživanjem smo obuhvatili i područje omeđeno otocima Žirje, Kaprije i Zlarin na sjeverozapadu te Drvenik i Šolta na jugoistoku te prikupili podatke koji uključuju broj životinja i sastav opaženih skupina, lokaciju i ponašanje, antropogene interakcije kao i ostale relevantne informacije koje predstavljaju inicijalne podatke o do sada slabo istraženom području koje je važno za buduće upravljanje Natura 2000 područjima sjevernog i srednjeg Jadrana
- obradom podataka utvrdili smo procijenjenu brojnost populacije i distribuciju skupina s obzirom na okolišne parametre i druge relevantne značajke lokalne zajednice dobrih dupina i izradili izvješće koje će biti dostupno javnim ustanovama za upravljanje zaštićenim područjima i drugim institucijama nadležnim za zaštitu prirode čime će se osigurati dostupnost rezultata za buduću uporabu
- osigurali smo vidljivost projekta u javnosti putem objava u medijima i izradili smo edukativne materijale kojima će se promovirati važnost očuvanja dobrih dupina i morskog okoliša u cijelosti te uloga i značaj zaštićenih područja u moru s naglaskom na Natura 2000 ekološku mrežu
- provedenim aktivnostima doprinijeli smo povećanju prepoznatljivosti otoka Visa kao turističke destinacije koja brine o prirodnim znamenitostima i pruža mogućnost za susretanje karizmatičnih divljih životinja kao što su dobri dupini

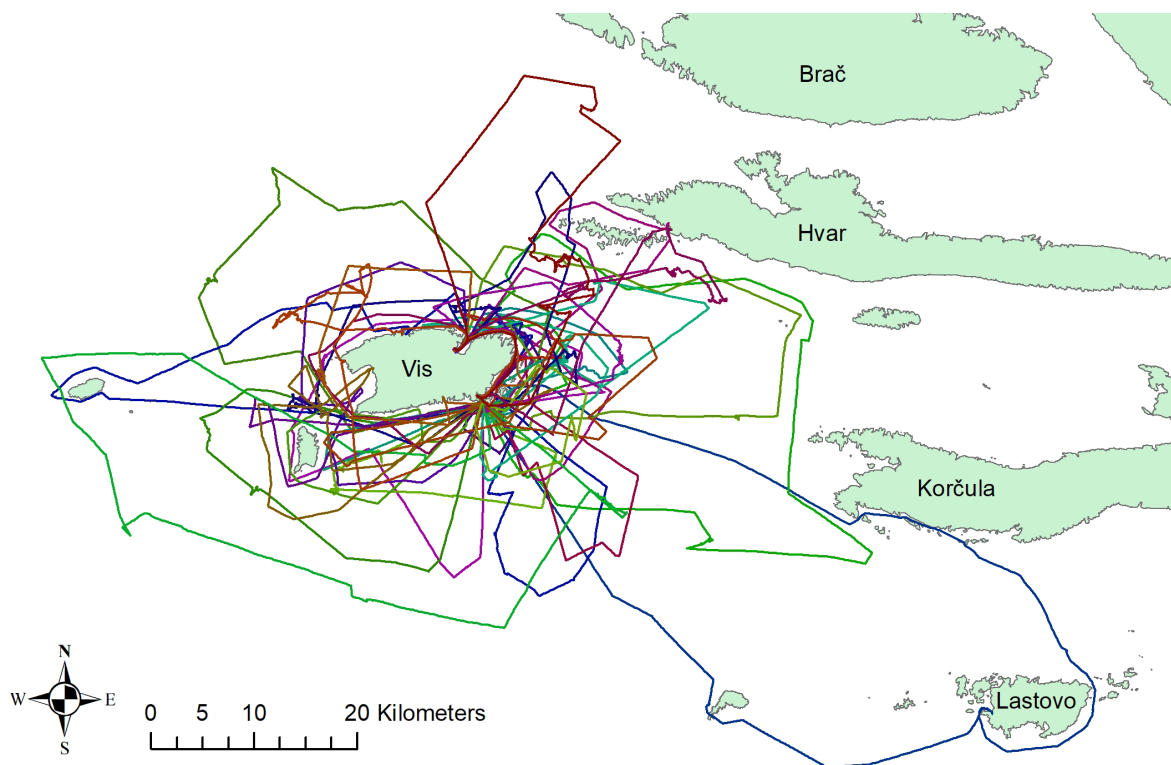
Provedbom ovog projekta osigurali smo kontinuitet postojećih istraživanja kojima se jamči kvaliteta trenutno dostupnih podataka o statusu vrste dobri dupin (*Tursiops truncatus*) u zaštićenim područjima obuhvaćenim izvršenim aktivnostima. Prikupljeni podaci biti će od velike važnosti za ispunjavanje obaveza i uspostavljanje kvalitetnih mjera upravljanja kada se one u konačnici krenu primjenjivati.

Projekt su provele slijedeće osobe: Jure Miočić-Stošić, mag. oecol et prot. nat., dr.sc. Draško Holcer, Marko Radulović, bacc. biol., Grgur Pleslić, prof.biolo., Vladimir Dražen Dobrić i Maša Frleta-Valić, mag. oecol. et prot. nat. Bili su uključeni i volonteri Jennifer Gant i Sabrina Nadia Lentini.

Projekt „Procjena povezanosti zajednica dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) u Natura 2000 područjima sjevernog i srednjeg Jadrana“ financiran je od Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost (klasa: 612-07/15-02/38, ur. broj: 563-02-2/253-15-4), Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije (klasa: 302-03/16-02/61, ur. broj: 538-06-2-1/029-16-1) te Hrvatske Elektroprivrede d.d.

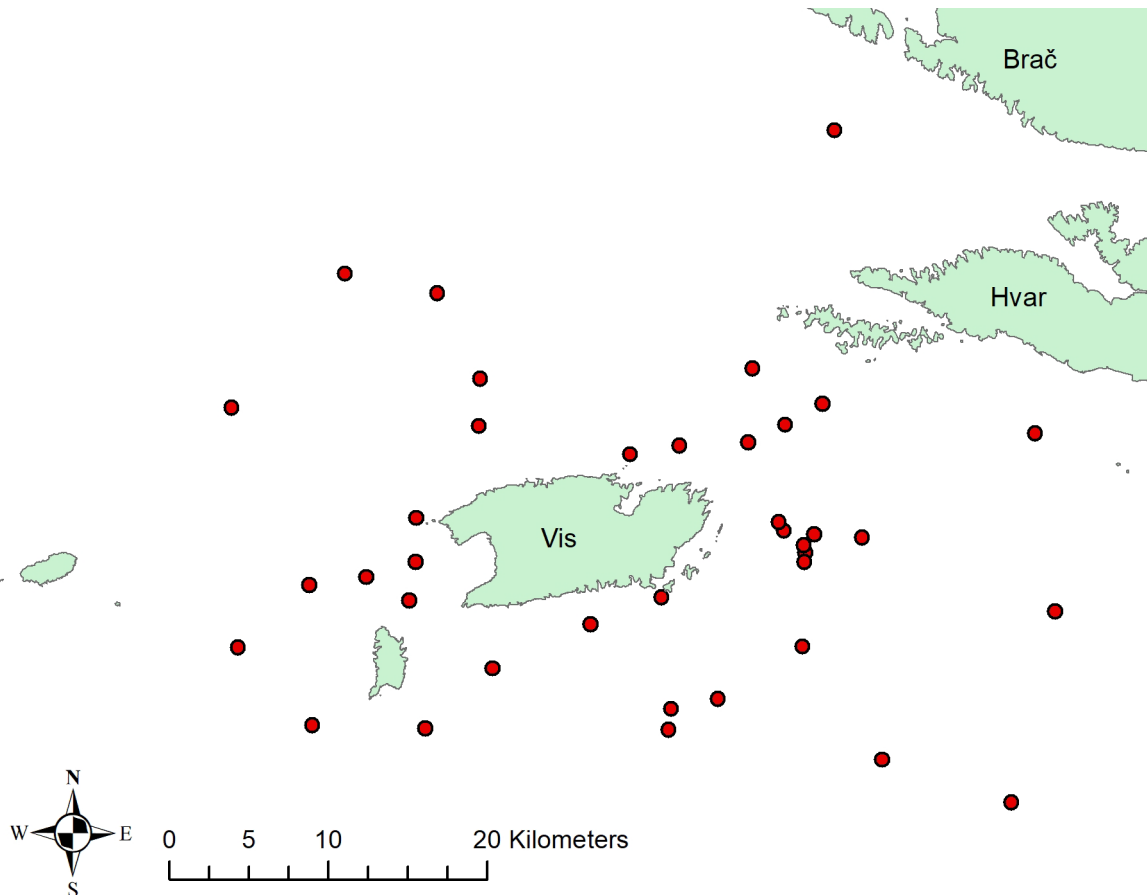
1.2 Sažetak terenskih istraživanja u 2017. godini

U 2017. godini na području oko otoka Visa provedeno je ukupno 29 terenskih izlazaka (Slika 1.). Ukupna udaljenost prijeđena za vrijeme istraživanja iznosi 1450,02 NM odnosno 2685,43 km. Pritom smo za vrijeme aktivnog pretraživanja prešli udaljenost od 1053,63 NM odnosno 1951,31 km uz prosječnu brzinu kretanja od 13,4 čv odnosno 24,8 kmh⁻¹. Ukupno vrijeme provedeno na moru iznosi 159 sati i 35 minuta, vrijeme u aktivnoj potrazi iznosi 78 sati i 19 minuta, a vrijeme u kojem zbog vremenskih uvjeta ili drugih razloga nismo bili u mogućnosti aktivno pretraživati iznosi 45 sati i 11 minuta.

Slika 1. Istraživački napor u odabranom području

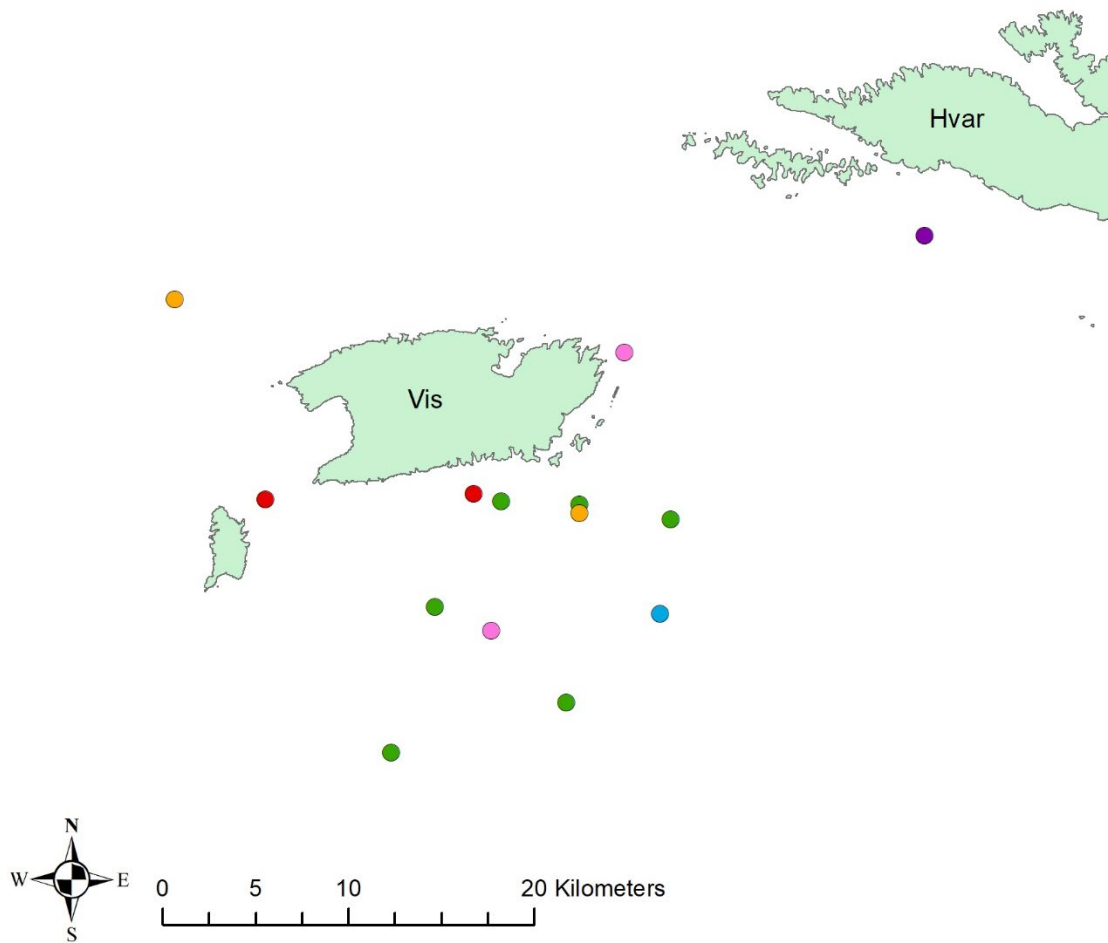
Tijekom istraživanja ostvareno je 38 opažanja dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) (Slika 2.). Proveli smo ukupno 33 sata i 45 minuta u neposrednoj blizini životinja, a prosječna brzina kretanja prilikom opažanja iznosila je 3,0 čv odnosno 5,6 kmh⁻¹. Sva opažanja su ostvarena unutar odabranog područja istraživanja.

Slika 2. Lokacije zabilježenih opažanja u odabranom području

Provedenim istraživanjem zabilježeno je i prisustvo jedinki drugih vrsta važnih za morski okoliš koje se mogu pronaći uz morsku površinu (Slika 3.):

- glavata želva (*Caretta caretta*)
- iglun (*Xiphias gladius*)
- tuna (*Thunnus thynnus*)
- kaukal (*Calonectris diomedea*)
- gregula (*Puffinus yelkouan*)
- bucanj (*Mola mola*)
- poletuša (*Paraexocoetus* sp.)

Slika 3. Opažanja drugih vrsta važnih za dobro stanje okoliša (*C. caretta* – zeleno, *X. gladius* – plavo, *T. thynnus* – crveno, *P. yelkouan* – žuto, *M. mola* – ružičasto, *Paraexocoetus* sp. – ljubičasto)

Istraživanje su provele slijedeće osobe:

- Maša Frleta - Valić, mag. oecol et prot. nat.
- dr.sc. Draško Holcer
- Jure Miočić-Stošić, mag. oecol et prot. nat.
- Grgur Pleslić, prof. biol.
- Marko Radulović, mag. biol.

1.3 Praćenje stanja zajednice dobrih dupina (*Tursiops truncatus*) viškog akvatorija

Glavna aktivnost ovog projekta usmjerena je na nastavak prikupljanja relevantnih podataka koji su neophodni za upravljanje Natura 2000 područjima u srednjem Jadranu, a koja su uspostavljena s ciljem osiguravanja povoljnog stanja vrste dobri dupin (*Tursiops truncatus*). Terenski rad u sklopu ovog projekta ima za cilj dopuniti bazu podataka o zajednici dobrih dupina, poglavito unutar područja ekološke mreže Viški akvatorij (HR3000469) kako bi se upotpunila saznanja prikupljena dosadašnjim radom udruge.

Kako bi osigurali što veći utjecaj projekta na lokalnu zajednicu i posjetitelje otoka Visa, organizirat ćemo izložbu fotografija morskog okoliša viškog akvatorija nastalih u sklopu projektnih aktivnosti. Izložba će biti edukativnog karaktera kako bi istaknuli prirodne vrijednosti otoka Visa i važnost očuvanja mora i okoliša općenito.

Projekt je započeo s pripremnim aktivnostima, a većina projektnih aktivnosti će se provoditi u 2018. godini. Projekt je sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije kroz Natječaj za prijavu projekata udruga na otocima usmjerenih na održivi razvoj otoka.

2 Projekti povezivanja i izgradnje kapaciteta organizacije

2.1 FLAG Škoji

Nastavljena je suradnja ostvarena prethodne godine u Lokalnoj akcijskoj skupini u ribarstvu FLAG Škoji. Skupina obuhvaća jedinice lokalne samouprave, javni sektor, gospodarske subjekte i civilni sektor na području koje obuhvaća tri otoka – Hvar, Šoltu i Vis. FLAG za cilj ima promicanje društvene dobrobiti i kulturne baštine u ribarstvenim područjima uključujući ribarstvenu, akvakulturnu i pomorsku baštinu; jačanje uloge ribarstvenih zajednica u lokalnom razvoju i upravljanju lokalnim ribarstvenim resursima i pomorskim aktivnostima; poticanje diverzifikacije zanimanja, cjeloživotno učenje, stvaranje novih radnih mjesta u ribarstvenim područjima; jačanje i iskorištavanje prednosti koje se odnose na okoliš u ribarstvenim područjima; odavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta, privlačenje mladih ljudi i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca proizvoda ribarstva i akvakulture.

Izradom dopuna i komentara na Lokalnu razvojnu strategiju u ribarstvu FLAG-a Škoji doprinijeli smo izradi finalne verzije Strategije te smo 13. lipnja 2017. godine u Hvaru prisustvovali Skupštini FLAG-a Škoji na kojoj je ona i jednoglasno prihvaćena. Strategijom se, među ostalim, definiraju razvojne potrebe i potencijali područja koje uključuje otoke Vis, Šoltu i Hvar kao i ciljevi akcijske grupe odnosno akcijski plan provedbe lokalne razvojne strategije.

Udruga Plavi svijet Vis ima jednog člana u upravnom odboru FLAG-a Škoji i u budućnosti će nastaviti sudjelovati u radu skupine. Smatramo da je članstvo u ovoj organizaciji iznimno važno jer na taj način ostvarujemo redovnu komunikaciju s ribarima koji su jedni od najznačajnijih korisnika mora. Također, planiramo se uključiti u projekte FLAG-a Škoji kada izađu prikladni natječaji koji su najavljeni za 2018. godinu.

2.2 Zaposlenje nove osobe

Zahvaljujući Institucionalnoj podršci koju dobivamo od Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, zaposlili smo Mašu Frleta – Valić, mag. oecol. et prot. nat. na radnom mjestu istraživač/voditelj istraživanja. Ovo radno mjesto prijeko je potrebno za kontinuitet i kvalitetu rada udruge. Iako je nova osoba zaposlena na određeno vrijeme, do 31. ožujka 2018. godine, cilj nam je trajno osigurati opstojnost ovog radnog mjesta i već su poduzeti koraci da se pribave dostatna financijska sredstva za nastavak suradnje i potpisivanje novog ugovora na neodređeno vrijeme.

Novu zaposlenicu smo uključili u provedbu raznih aktivnosti koje spadaju u redovan rad udruge s ciljem da se što bolje upozna sa specifičnim zahtjevima rada s morskim sisavcima. To uključuje i terenski rad odnosno razvoj i usavršavanje vještina koje omogućuju kvalitetno prikupljanje podataka na moru kao i kasniju obradu tih podataka. Više članova udruge uključilo se u rad s novom zaposlenicom kako bi joj što učinkovitije prenijeli znanje potrebno za učinkoviti razvoj navedenih vještina.

3 Obrazovni projekti

3.1 Suradnja akademskih i nevladinih organizacija u procesu društveno korisnog učenja

U svojstvu partnera pripremili smo projektnu dokumentaciju za projekt „Suradnja akademskih i nevladinih organizacija u procesu društveno korisnog učenja“. Projekt je prijavljen na natječaj „Podrška razvoju partnerstava organizacija civilnog društva i visokoobrazovnih ustanova za provedbu programa društveno korisnog učenja“ Europskog socijalnog fonda u sklopu Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020. Nositelj projekta je Institut Plavi svijet, a ostali partneri su Natura - društvo za zaštitu prirode Hrvatske, Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode, Odjel za biologiju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te Odjel za prirodne i zdravstvene studije Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Jedan od glavnih ciljeva projekta je izrada programa društveno korisnog učenja koji će se provesti kao horizontalna aktivnost u suradnji svih partnerskih organizacija. Plan je izraditi tri programa društveno korisnog učenja koji će sadržajno biti u skladu sa tri kolegija (Kralježnjaci, Faunistička raznolikost Hrvatske i Konzervacijska biologija) na partnerskim sveučilištima i predstavljati će njihovu nadogradnju. Svaki od tri programa imati će naglasak na praktičnoj primjeni teorijskih znanja u rješavanju konkretnih problema zajednice i sastojati će se od teorijskih znanja i praktičnih vještina koje sudionici trebaju usvojiti i primijeniti. Nakon ovog projektnog elementa, slijedi implementacija tih programa i rad sa studentima.

Iako projekt nije prihvaćen za financiranje na ovom natječaju, smatramo da je kvalitetno pripremljen i sadržajno vrijedan za društvo što je i potvrdio visoki broj bodova prilikom njegove evaluacije od strane Odjela za pripremu i praćenje provedbe programa EU u Nacionalnoj zakladi za razvoj civilnog društva u suradnji s Uredom za udruge Vlade Republike Hrvatske. Ovaj projektni prijedlog će svakako ostati temelj za prijavu na buduće natječaje koje će raspisati Posrednička tijela razine 1 u Operativnoj strukturi Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.

4 Sudjelovanje na znanstvenim skupovima

4.1 Breaking the Surface

Članovi udruge sudjelovali su na 9. međunarodnoj radionici podvodne robotike i područja primjene – Breaking the surface koja se održala od 1. do 8. listopada 2017. godine u Biogradu na moru. U sklopu Sekcije za biologiju mora, dr. sc. Draško Holcer održao je predavanje pod nazivom „Cetaceans and sea turtles of the Adriatic – the next step“ (Slika 4.) kako bi približio rad Udruge znanstvenicima iz područja podvodne robotike. Tokom radionice imali smo prilike razgovarati s uglednim znanstvenicima iz cijelog svijeta o idejama za razvoj našeg istraživanja uz pomoć novih tehnologija.

Slika 4. dr. sc. Draško Holcer drži predavanje o kitovima i morskim kornjačama na međunarodnoj radionici Breaking the Surface